

PRACE TECHNICZNE

JÓZEF DUDA, KAZIMIERZ JARACZ

Optymalizacja parametryczna układu napędowego prądu stałego w warunkach zakłóceń stochastycznych

1. WSTĘP

Problem optymalizacji układu napędowego prądu stałego rozpatrywany był dotychczas dla różnych aspektów deterministycznego relatywnie wyizolowanego napędu [1-4,7-9]. Pewien aspekt optymalizacji parametrycznej układu napędowego z silnikiem obcowzbudnym prądu stałego dla stochastycznego obciążenia rozpatrzony został w [5].

W niniejszym artykule rozwiązano problem optymalizacji parametrycznej napędu prądu stałego z silnikiem obcowzbudnym, obciążonego momentem reaktywnym o charakterze stochastycznym.

2. MODEL UKŁADU I POSTAWIENIE ZADANIA

Model matematyczny rozpatrywanego układu zależy od przyjętych założeń upraszczających. Modele maszyny obcowzbudnej są dość gruntownie opracowane w literaturze [6]. Mając na uwadze dążność do uzyskania na drodze analitycznej rozwiązania niniejszego problemu i możliwej oraz łatwej jego interpretacji fizycznej przyjęto do dalszych rozważań li-

niowy model silnika obcowzbudnego, pominięto nieciągłość napięcia sterującego otrzymywanego z przekształtnika tyrystorowego i opóźnienie wprowadzane przez niego. Przyjęto również, że napięcie wzbudzenia silnika u_f ma wartość stałą. Sygnałem sterującym silnik jest napięcie twornika u_a . Wielkościami sterowanymi są prąd twornika i_a oraz prędkość kątowna $\dot{\varphi}$. Pominięto również efekty nieliniowe w układzie (nasycenie, histereza, tarcie). Przyjęto, że reaktywny moment obciążenia posiada charakter procesu stochastycznego stacjonarnego. Zatem

$$m_s(\cdot, \cdot): [0, \infty) \times \Omega \rightarrow \mathbb{R} \quad (1)$$

Przecięcia funkcji momentu

$$m_s(t, \cdot): \Omega \rightarrow \mathbb{R}$$

w każdej chwili t są zmiennymi losowymi określonymi w przestrzeni probabilistycznej $(\Omega, \mathcal{F}, \mathcal{P})$, przy czym

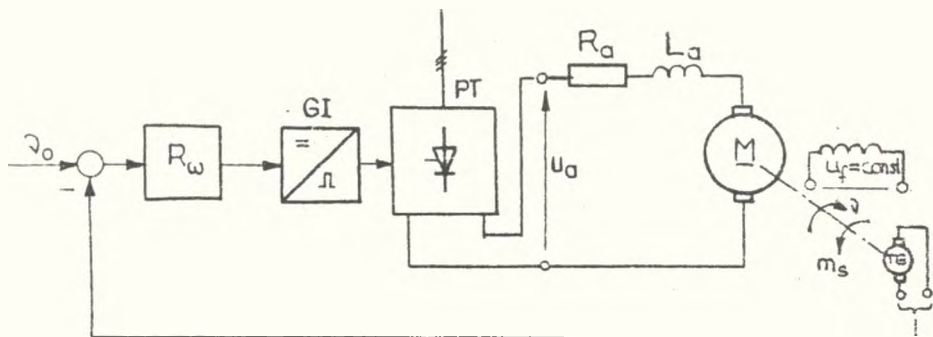
Ω - przestrzeń podstawowa,

$\mathcal{F}$ - σ - ciało zdarzeń losowych,

$\mathcal{P}$ - miara probabilistyczna określona na $\mathcal{F}$.

Schemat ideowy rozpatrywanego układu przedstawia rys. 1.

W układzie tym R jest regulatorem prędkości, GI - generatorem impulsów, PT - przekształtnikiem tyrystorowym, TG - tachogeneratorem.

Rys. 1

Analizę pracy układu należy rozpatrywać w dwu okresach. W okresie I, dla $0 \leq t < r$ - gdy silnik się nie obraca, tj. $\dot{\varphi} = 0$, bowiem moment obciążenia $m_g(t, \omega) > m_e(t)$, dla $\omega \in \mathcal{R}$, przy czym $m_e(\cdot)$ - jest momentem elektrycznym silnika. W okresie I ma miejsce rozruch silnika obciążonego. W okresie tym struktura układu jest opisana układem równań o postaci:

$$R_a i_a(t) + L_a \frac{di_a(t)}{dt} = u_a(t) \quad (2)$$

$$i_a(0) = 0 \quad (3)$$

$$\dot{\varphi}(t) = 0 \quad (4)$$

$$m_e(t) = k_m i_a(t) \quad (5)$$

$$u_a(t) = U_a \mathbb{1}(t), \quad U_a = \text{const} \quad (6)$$

gdzie L_a, R_a - parametry obwodu twornika odpowiednio indukcyjność i rezystancja,
 u_a, i_a - odpowiednio napięcie i natężenie prądu dla obwodu twornika,
 k_m - stała momentowa silnika.

Rozwiązanie równania (2) z warunkiem początkowym (3) przy uwzględnieniu (6) jest dane

$$i_a(t) = \frac{U_a}{R_a} (1 - e^{-\frac{t}{T}}) \quad (7)$$

gdzie T - elektromagnetyczna stała czasowa obwodu twornika. Silnik zacznie się obracać po czasie opóźnienia r , gdy moment elektryczny przekroczy moment obciążenia zewnętrznego. Ze względu na to, że wartość początkowa tego momentu jest zmienną losową, zatem i opóźnienie r jest zmienną losową.

Srednią wartość czasu opóźnienia $\bar{r}$ wyznaczyć można z równania

$$m_e(\bar{r}) = E\{m_s(t, \omega)\} \Big|_{t=\bar{r}} \quad (9)$$

E - jest operatorem wartości średniej.

W okresie II, dla $t \gg \bar{r}$ silnik zacznie się obracać; struktura rozpatrywanego napędu opisana jest układem równań o postaci

$$J \frac{d\omega(t, \omega)}{dt} = m_e(t - \bar{r}, \omega) - m_s(t - \bar{r}, \omega) \quad (10)$$

$$m_e(t - \bar{r}, \omega) = k_m i_a(t - \bar{r}, \omega) \quad (11)$$

$$R_a i_a(t - \bar{r}, \omega) + L_a \frac{di_a(t - \bar{r}, \omega)}{dt} + k_e \omega(t, \omega) = u_a(t - \bar{r}) \quad (12)$$

$$k_R k_{PT} u_a^* - k_{TG} k_R k_{PT} \omega(t) = u_a(t) \quad (13)$$

gdzie k_e - stała napięciowa silnika,

k_{FT} - współczynnik wzmocnienia przekształtnika tyristorowego,

k_{TG} - stała tachogeneratorska,

k_R - wzmocnienie proporcjonalnego regulatora prędkości,

J - moment bezwładności mas wirujących sprowadzony do osi wału silnika,

u_a^* - napięcie zadające prędkość.

Przyjmując podstawienia określone

$$\frac{k_R k_{PT} u_a^*}{L_a} = \omega_0 \quad (14)$$

$$\frac{k_{TG} k_R k_{PT}}{L_a} = k \quad (15)$$

$$\frac{k}{J} T = k_0 \quad (16)$$

$$\frac{k_e}{L_a} = k_1 \quad (17)$$

$$- \frac{m_s(t-\bar{r}, \omega)}{J} = z_1(t, \omega) \quad (18)$$

$$j(t, \omega) = y_1(t, \omega) \quad (19)$$

$$i_a(t-\bar{r}, \omega) = y_2(t, \omega) \quad (20)$$

i wprowadzając je do równań (10) - (13) otrzymujemy

$$\dot{y}_1(t, \omega) = \frac{k_0}{T} y_2(t, \omega) + z_1(t, \omega) \quad (21)$$

$$\dot{y}_2(t, \omega) = -k_1 y_1(t, \omega) - \frac{1}{T} y_2(t, \omega) - k y_1(t-\bar{r}, \omega) + j_0 \quad (22)$$

dla $t > \bar{r}$. Natomiast dla $t \in [0, \bar{r})$ wielkości $j(t)$, $i_a(t)$ określone są wzorami (4) i (7). Wyrażenia (4), (7) po uwzględnieniu (19), (20) przyjmą formy

$$y_1(t) = 0 \quad (23)$$

$$y_2(t, \omega) = \frac{U_a}{R_a} \left(1 - e^{-\frac{t-\bar{r}}{T}} \right) \quad (24)$$

Wyrażenia (23) (24) wyrazimy w funkcji nowej zmiennej $\theta \in [-r, 0]$ stosując następującą translację współrzędnych

$$\begin{aligned} \theta &= t - r \\ \text{lub} \quad \bar{\theta} &= t - \bar{r} \end{aligned} \quad (25)$$

Po uwzględnieniu (25) wyrażenia (23), (24) przyjmą formy odpowiednio

$$y_1(r+\theta) = 0 \quad (26)$$

$$y_2(r+\theta, \omega) = \frac{U_a}{R_a} \left(1 - e^{-\frac{\theta}{T}}\right) \quad (27)$$

Równania (26), (27) stanowią warunek początkowy dla układu równań różniczkowych (21), (22). Układ ten można zapisać w postaci

$$\dot{x}(t, \omega) = Ax(t, \omega) + Bx(t-\bar{r}, \omega) + Cz(t, \omega) \quad (28)$$

$$x(\bar{r}+\bar{\theta}, \omega) = \Phi(\bar{\theta}, \omega) \quad (29)$$

dla $t \geq \bar{r}$, $\bar{\theta} \in [-\bar{r}, 0]$,

gdzie

$$x(t, \omega) = [(y_1(t, \omega) - \bar{y}_1), (y_2(t, \omega) - \bar{y}_2)]^T \quad (30)$$

$$z(t, \omega) = [(z_1(t, \omega) - \bar{z}_1), \mathfrak{J}_0]^T \quad (31)$$

$$\Phi(\bar{\theta}, \omega) = \left[0, \frac{U_a}{R_a} \left(1 - e^{-\frac{\bar{\theta}}{T}}\right)\right]^T \quad (32)$$

przy czym kreskę u góry oznaczono wartości średnie odpowiednich wielkości, oraz

$$A = \begin{bmatrix} 0 & \frac{k_0}{T} \\ -k_1 & -\frac{1}{T} \end{bmatrix} \quad (33)$$

$$B = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ -k & 0 \end{bmatrix} \quad (34)$$

$$C = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \quad (35)$$

Wprowadzając funkcję

$$x_t(\cdot, \omega) = [x_{1t}(\cdot, \omega), x_{2t}(\cdot, \omega)]^T$$

określoną

$$x_t(\cdot, \omega) : [-\bar{r}, 0) \ni \theta \rightarrow x_t(\bar{\theta}, \omega) := x(t + \bar{\theta}) \in \mathbb{R}^2$$

dla $t \gg \bar{r}$ i $\omega \in \mathcal{Q}$, można równania (28), (29) zapisać w formie

$$\dot{x}(t, \omega) = Ax(t, \omega) + Bx_t(-\bar{r}, \omega) + Cz(t, \omega) \quad (36)$$

$$x(\bar{r} + \bar{\theta}, \omega) = \phi(\bar{\theta}, \omega) \quad (37)$$

dla $t \gg \bar{r}$, $\theta \in [-\bar{r}, 0)$, $\omega \in \mathcal{Q}$.

Przyjmujemy, że wskaźnik jakości ma postać

$$J = E \left\{ \int_0^{\infty} x^T(t, \omega) x(t, \omega) dt \right\} \quad (38)$$

dla $\omega \in \mathcal{Q}$. Wyznamy parametry rozpatrywanego układu opisanego równaniami (28), (29) lub (36), (37), przy których wskaźnik jakości osiąga wartość minimalną.

3. METODA OKREŚLENIA WARTOŚCI ŚREDNIEJ WSKAZNIKA JAKOŚCI

Dla rozpatrywanego układu napędowego opisanego równaniem stanu (36), (37) określimy funkcjonal Lapunowa w klasie funkcjonałów typu

$$\begin{aligned}
 V(s(t, \omega)) = & x^T(t, \omega) x(t, \omega) + \int_{-\bar{r}}^0 x^T(t, \omega) \beta(\theta) x_t(\theta, \omega) d\theta + \\
 & + \int_{-\bar{r}}^0 x_t^T(\theta, \omega) \gamma(\theta) x_t(\theta, \omega) d\theta + \int_{-\bar{r}}^0 \int_{\theta}^0 x_t^T(\bar{\theta}, \omega) \delta(\bar{\theta}, \theta) x_t(\sigma, \omega) d\bar{\theta} d\sigma
 \end{aligned} \tag{39}$$

dla $t \geq 0$, $\omega \in \Omega$, przy czym

$$\alpha = \alpha^T \in L(\mathbb{R}^2, \mathbb{R}^2); \beta, \gamma \in C([- \bar{r}, 0], L(\mathbb{R}^2, \mathbb{R}^2));$$

$$\delta \in C(\Delta, L(\mathbb{R}^2, \mathbb{R}^2)), \text{ gdzie } \Delta = \{(\bar{\theta}, \sigma) : \bar{\theta} \in [- \bar{r}, 0], \bar{\theta} \leq \sigma \leq 0\},$$

takiego, aby spełniona była zależność

$$E \left\{ \frac{dV(s(t, \omega))}{dt} \right\} = -E \left\{ x^T(t, \omega) x(t, \omega) \right\} \tag{40}$$

dla $t \geq 0$, przy czym

$$s(t, \omega) = (x(t, \omega), x_t(\cdot, \omega))$$

Po obustronnym scałkowaniu relacji (40), korzystając z ciągłości funkcjonału Lapunowa oraz ciągłości rozwiązania równania stanu (36) otrzymuje się

$$J = E\{V(s(0, \omega))\} - E\{V(s(\infty, \omega))\} \tag{41}$$

Niech $E\{V(s(0, \omega))\} \gg E\{V(s(\infty, \omega))\}$. Wtedy macierze wagowe w funkcjonale Lapunowa (39) można wyznaczyć obliczając pochodną tego funkcjonału i podstawiając obliczoną pochodną do

równania (40). Wykorzystując odpowiednie własności operatorów liniowego i uśredniającego otrzymuje się następujący układ równań macierzowych, z którego obliczyć można macierze wagowe funkcjonału Lapunowa

$$A^T \alpha + \alpha A - \frac{\beta(0) + \beta^T(0)}{2} + \gamma(0) = -I \quad (42)$$

$$2\alpha\beta - \beta(-\bar{r}) = 0 \quad (43)$$

$$\gamma(-\bar{r}) = 0 \quad (44)$$

$$A^T \beta(\bar{\theta}) - \frac{d\beta(\bar{\theta})}{d\bar{\theta}} + \delta^T(\bar{\theta}, 0) = 0 \quad (45)$$

$$B^T \beta(\bar{\theta}) - \delta(-\bar{r}, \bar{\theta}) = 0 \quad (46)$$

$$\frac{d\delta(\bar{\theta})}{d\bar{\theta}} = 0 \quad (47)$$

$$\frac{\partial \delta(\bar{\theta}, \sigma)}{\partial \bar{\theta}} + \frac{\delta(\bar{\theta}, \sigma)}{\partial \sigma} = 0 \quad (48)$$

W układzie równań (42) - (48) o współczynnikach macierzowych niewiadomymi są $\alpha, \beta, \gamma, \delta$. Rozwiązanie tego układu równań można przeprowadzić następująco. Z równań (47) i (44) wynika, że

$$\gamma(\bar{\theta}) = 0 \quad \text{dla} \quad \bar{\theta} \in [-\bar{r}, 0] \quad (49)$$

Równanie (48) jest spełnione dla funkcji

$$\delta(\bar{\theta}, \sigma) = \psi(\bar{\theta} - \sigma) \quad (50)$$

gdzie $\psi \in C(\Delta, L(\mathbb{R}^2, \mathbb{R}^2))$, $\Delta = \{\theta - \sigma: \bar{\theta} \in [-\bar{r}, 0], \theta \leq \sigma \leq 0$

Z równania (46) mamy

$$\delta(-\bar{r}, \bar{\theta}) = B^T \beta(\bar{\theta}) \quad (51)$$

Po uwzględnieniu (50) otrzymujemy

$$\delta(-\bar{r}, \bar{\theta}) = \psi(-\bar{r} - \bar{\theta}) = B^T \beta(\bar{\theta}) \quad (52)$$

z którego można określić funkcję

$$\varphi(\bar{\Theta}) = B^T \beta(-\bar{r} - \bar{\Theta}) \quad (53)$$

Przyjmując podstawienie

$$\beta_1(\bar{\Theta}) = \beta^T(-\bar{r} - \bar{\Theta}) \quad (54)$$

równanie (53) przyjmie postać

$$\varphi(\bar{\Theta}) = B^T \beta_1(\bar{\Theta}) \quad (55)$$

Z równań (50) i (55) można wyznaczyć $\delta^T(\Theta, 0)$ i podstawić do (45). Otrzymamy wtedy równanie różniczkowe

$$\frac{d\beta(\bar{\Theta})}{d\bar{\Theta}} = A^T \beta(\bar{\Theta}) + \beta_1(\bar{\Theta})B \quad (56)$$

Obliczając pochodną wyrażenia (54) otrzymamy po uwzględnieniu (56)

$$\frac{d\beta_1(\bar{\Theta})}{d\bar{\Theta}} = -\beta_1(\bar{\Theta})A - B^T \beta(\bar{\Theta}) \quad (57)$$

Rozwiązanie układu równań różniczkowych (56), (57) spełnia warunek

$$\beta_1(\bar{\Theta}) \Big|_{\bar{\Theta} = -\frac{\bar{r}}{2}} = \beta^T(\bar{\Theta}) \Big|_{\bar{\Theta} = -\frac{\bar{r}}{2}} \quad (58)$$

Po rozwiązaniu układu równań różniczkowych (56), (57) otrzymamy macierze $\beta(\bar{\Theta})$, $\beta_1(\bar{\Theta})$ liniowo zależne od $\beta(0)$ i $\beta_1(0)$. Podstawiając te macierze do (58) i dołączając równania (42), (43) otrzymujemy po uwzględnieniu, że

$$\beta(-\bar{r}) = \beta^T(0) \quad (59)$$

$$\delta(0) = 0 \quad (60)$$

układ równań algebraicznych liniowych ze względu na elementy macierzy $\beta(0)$, $\beta_1(0)$, o postaci

$$\beta_1(\theta) \Big|_{\bar{\theta} = -\frac{1}{2}} = \beta^T(\theta) \Big|_{\bar{\theta} = -\frac{1}{2}}$$

$$A^T \alpha + \alpha A + \frac{\beta(0) + \beta^T(0)}{2} = -I \quad (61)$$

$$2\alpha B - \beta_1^T(0) = 0$$

Macierz $\delta(\bar{\theta}, \sigma)$ określić można z równań (50), (55)

$$\delta(\bar{\theta}, \sigma) = B^T \beta_1^T(\bar{\theta} - \sigma) \quad (62)$$

4. OKRESLENIE WYRAZÓW MACIERZY WAGOWYCH DLA UKŁADU OPTYMALNEGO

Wyrazy macierzy wagowych funkcjonału Lapunowa określimy na podstawie równań (56), (57), (61), (62). W tym celu wprowadzimy najpierw następujące oznaczenia

$$s_1 = \frac{1}{T} \sqrt{\frac{1 - 2Tk_0 k_1 + p}{2}}$$

$$s_2 = \frac{1}{T} \sqrt{\frac{1 - 2Tk_0 k_1 - p}{2}}$$

$$p^2 = 4T^2 k_0^2 k^2 - 4Tk_0 k_1 + 1$$

$$ss = \text{sh } \frac{s_1 \bar{r}}{2} \text{sh } \frac{s_2 \bar{r}}{2}$$

$$sc = \text{sh } \frac{s_1 \bar{r}}{2} \text{ch } \frac{s_2 \bar{r}}{2}$$

$$cs = \text{ch } \frac{s_1 \bar{r}}{2} \text{sh } \frac{s_2 \bar{r}}{2}$$

$$cc = \text{ch } \frac{s_1 \bar{r}}{2} \text{ch } \frac{s_2 \bar{r}}{2}$$

$$w = 2k_0(s_1^2 - s_2^2) \left\{ \frac{k_0(k_1 - k)}{T^2 s_1 s_2} ss + \left(s_1 + \frac{k_0(k_1 - k)}{T s_1} \right) sc + \left(s_2 + \frac{k_0(k_1 - k)}{T s_2} \right) cs + \frac{1}{T} cc \right\}$$

Wyrazy macierzy wagowej

$$\alpha = \begin{bmatrix} \alpha_{11} & \alpha_{12} \\ \alpha_{12} & \alpha_{22} \end{bmatrix}$$

są równe

$$\begin{aligned} \alpha_{11} = \frac{1}{w} & \left\{ \frac{T^2 s_1 s_2 (s_1^2 - s_2^2)}{k_0(k_1 + k)} \left(\frac{k_0}{T} + k_1 - k + \frac{1}{T^2(k_1 - k)} \right) ss + (k_1 s_1 k s_1 + \right. \\ & - \frac{k_0(k_1 - k)^2}{T s_1} - \frac{2k_0^2 k_1}{T^2 s_1} - \frac{k_0 s_2^2}{T s_1} + \frac{s_1}{T^2(k_1 + k)} - \frac{s_1 s_2^2}{k_1 + k} \left. \right) sc + \\ & + (-k_1 s_2 - k s_2 + \frac{k_0(k_1 - k)^2}{T s_2} + \frac{2k_0^2 k_1}{T^2 s_2} + \frac{k_0 s_1^2}{T s_2} - \frac{s_2}{T^2(k_1 + k)} + \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& + \frac{s_1^2 s_2^2}{k_1+k} cs + T(s_1^2 - s_2^2) \left(\frac{k_0}{T} + k_1+k + \frac{1}{T^2(k_1+k)} \right) cc \\
\alpha_{12} = & \frac{1}{w} \left\{ \frac{k_0^2 (s_1^2 - s_2^2)}{T^2 s_1 s_2} ss + \left(-\frac{k_0^2}{T^3 s_1} + 2k_0 k s_1 + \frac{k_0 s_1}{T^2 (k_1+k)} + \right. \right. \\
& + \frac{2k T s_1 s_2^2}{k_1+k}) sc + \left(\frac{k_0^2}{T^3 s_2} - 2k_0 k s_2 - \frac{k_0 s_2}{T^2 (k_1+k)} - \frac{2k T s_1^2 s_2}{k_1+k} \right) cs + \\
& \left. + \frac{k_0 (s_1^2 - s_2^2)}{T (k_1+k)} cc \right\} \\
\alpha_{22} = & \frac{1}{w} \left\{ \left(\frac{k_0^3}{T^2 s_1 s_2} + \frac{T s_1 s_2}{k_1+k} \right) (s_1^2 - s_2^2) ss + \left(-\frac{k_0^3}{T^3 s_1} + T k_0 s_1^3 + \right. \right. \\
& + \frac{k_0^2 k_1 (s_1^2 - s_2^2)}{s_1} + \frac{k_0^2 k (s_1^2 + s_2^2)}{s_1} + \frac{k_0^2 s_1}{T^2 (k_1+k)} - \frac{T k_0 s_1 s_2^2 (k_1 - k)}{k_1+k}) sc + \\
& + \left(\frac{k_0^3}{T^3 s_2} - T k_0 s_2^3 + \frac{k_0^2 k_1 (s_1^2 - s_2^2)}{s_2} - \frac{k_0^2 k (s_1^2 + s_2^2)}{s_2} - \frac{k_0^2 s_2}{T^2 (k_1+k)} + \right. \\
& \left. + \frac{T k_0 s_1^2 s_2 (k_1 - k)}{k_1+k} \right) cs + \left(k_0 + \frac{k_0^2}{T (k_1+k)} \right) (s_1^2 - s_2^2) cc \left. \right\}
\end{aligned}$$

Wyraży macierzy wagowej

$$\beta(\bar{\theta}) = \begin{bmatrix} \beta_{11}(\bar{\theta}) & 0 \\ \beta_{21}(\bar{\theta}) & 0 \end{bmatrix}$$

są równe

$$\begin{aligned}
 \beta_{11}(\bar{\theta}) = \frac{2}{w} \left\{ \left[\left(-\frac{k_0^2 k s_2}{T^2 s_1} + k s_1 s_a \right) s s + \left(T k s_1 s_2^2 - \frac{k_0^2 k s_2^2}{T s_1} - \right. \right. \right. \\
 \left. \left. - \frac{k_0 k s_1 s_2^2}{k_1 - k} + \frac{T^2 k s_1^3 s_2^2}{k_0 (k_1 - k)} \right) s c + \left(-\frac{T^2 k s_1^2 s_2^3}{k_0 (k_1 + k)} + \frac{k_0 k s_2^3}{k_1 + k} + \right. \right. \\
 \left. \left. - \frac{T k s_1^2 s_2 (k_1 - k)}{k_1 + k} + \frac{k_0^2 k s_2 (k_1 - k)}{T (k_1 + k)} \right) c s + \left(\frac{k_0 k s_2^2}{T (k_1 + k)} + \right. \right. \\
 \left. \left. - \frac{T k s_1^2 s_2^2}{k_0 (k_1 + k)} \right) c c \right] \text{ch } s_1 \bar{\theta} + \left[\left(-\frac{T^2 k s_1^2 s_2^3}{k_0 (k_1 + k)} + \frac{k_0 k s_2^3}{k_1 + k} + \right. \right. \\
 \left. \left. - \frac{T k s_1^2 s_2 (k_1 - k)}{k_1 + k} + \frac{k_0 k s_2 (k_1 - k)}{T (k_1 + k)} \right) s s + \left(\frac{k_0 k s_2^2}{T (k_1 + k)} + \right. \right. \\
 \left. \left. - \frac{T k s_1^2 s_2^2}{k_0 (k_1 + k)} \right) s c + \left(-\frac{k_0^2 k s_2}{T^2 s_1} + k s_1 s_2 \right) c s + \left(T k s_1 s_2^2 + \right. \right. \\
 \left. \left. - \frac{k_0^2 k s_2^2}{T s_1} - \frac{k_0 k s_1 s_2^2}{k_1 - k} + \frac{T^2 k s_1^3 s_2^2}{k_0 (k_1 - k)} \right) c c \right] \text{sh } s_1 \bar{\theta} + \left[\left(\frac{k_0^2 k s_1}{T^2 s_2} + \right. \right. \\
 \left. \left. - k s_1 s_2 \right) s s + \left(\frac{T^2 k s_1^3 s_2^2}{k_0 (k_1 + k)} - \frac{k_0 k s_1^3}{k_1 + k} + \frac{T k s_1 s_2^2 (k_1 - k)}{k_1 + k} + \right. \right. \\
 \left. \left. - \frac{k_0^2 k s_1 (k_1 - k)}{T (k_1 + k)} \right) s c + \left(-T k s_1^2 s_2 + \frac{k_0 k s_1^2}{T s_2} + \frac{k_0 k s_1^2 s_2}{k_1 - k} + \right. \right. \\
 \left. \left. - \frac{T k s_1^2 s_2^3}{k_0 (k_1 - k)} \right) c s + \left(-\frac{k_0 k s_1^2}{T (k_1 + k)} + \frac{T k s_1^2 s_2^2}{k_0 (k_1 + k)} \right) c c \right] \text{ch } s_2 \theta +
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& + \left[\left(\frac{T^2 k s_1^3 s_2^2}{k_0(k_1+k)} - \frac{k_0 k s_1^3}{k_1+k} + \frac{T k s_1 s_2^2 (k_1-k)}{k_1+k} - \frac{k_0^2 k s_1 (k_1-k)}{T(k_1+k)} \right)_{ss} + \right. \\
& + \left(\frac{k_0^2 k s_1}{T^2 s_2} - k s_1 s_2 \right)_{sc} + \frac{k_0 k s_1^2}{T(k_1+k)} + \frac{T k s_1^2 s_2^2}{k_0(k_1+k)} \Big)_{cs} + \\
& + \left(-T k s_1^2 s_2 + \frac{k_0^2 k s_1^2}{T s_2} + \frac{k_0 k s_1^2 s_2}{k_1-k} - \frac{T^2 k s_1^2 s_2^3}{k_0(k_1-k)} \right)_{cc} \Big] \text{sh } s_2 \bar{\theta}
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
\beta_{21}(\bar{\theta}) = \frac{2}{w} \Big\{ & \left[\left(k_0 k s_1 s_2 - \frac{k_0^3 k s_2}{T^2 s_1} + \frac{T k s_1^3 s_2}{k_1+k} - \frac{k_0^2 k s_1 s_2}{T(k_1+k)} \right)_{ss} + \right. \\
& + \left(-\frac{k_0^3 k}{T^3 s_1} + \frac{k_0 k s_1}{T} \right)_{sc} + \left(\frac{k_0^2 k s_2}{T^2(k_1+k)} - \frac{k s_1^2 s_2}{k_1+k} \right)_{cs} + \\
& + \left(-k_0 k s_1^2 + \frac{k_0^3 k}{T^2} - \frac{T k s_1^2 s_2^2}{k_1+k} + \frac{k_0^2 k s_2^2}{T(k_1+k)} \right)_{cc} \Big] \text{ch } s_1 \bar{\theta} + \\
& + \left[\left(\frac{k_0^2 k s_2}{T^2(k_1+k)} - \frac{k s_1^2 s_2}{k_1+k} \right)_{ss} + \left(-k_0 k s_1^2 + \frac{k_0^3 k}{T^2} - \frac{T k s_1^2 s_2^2}{k_1+k} + \right. \right. \\
& + \left. \frac{k_0^2 k s_2^2}{T(k_1+k)} \right)_{sc} + \left(k_0 k s_1 s_2 - \frac{k_0 k s_2}{T^2 s_1} + \frac{T k s_1^3 s_2}{k_1+k} + \right. \\
& - \left. \frac{k_0^2 k s_1 s_2}{T(k_1+k)} \right)_{sc} + \left. \left(-\frac{k_0^3 k}{T^3 s_1} + \frac{k_0 k s_1}{T} \right)_{cc} \right] \text{sh } s_1 \bar{\theta} + \\
& + \left[\left(-k_0 k s_1 s_2 + \frac{k_0^3 k s_1}{T^2 s_2} - \frac{T k s_1 s_2^3}{k_1+k} + \frac{k_0^2 k s_1 s_2}{T(k_1+k)} \right)_{ss} + \right.
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& + \left(-\frac{k_0^2 k s_1}{T^2 (k_1 + k)} + \frac{k s_1 s_2^2}{k_1 + k} \right) s c + \left(\frac{k_0^3 k}{T^3 s_2} - \frac{k_0 k s_2}{T} \right) c s + \\
& + \left(k_0 k s_2^2 - \frac{k_0^3 k}{T^2} + \frac{T k s_1^2 s_2^2}{k_1 + k} - \frac{k_0^2 k s_1^2}{T (k_1 + k)} \right) c c] \operatorname{ch} s_2 \bar{\theta} + \\
& + \left[\left(-\frac{k_0^2 k s_1}{T^2 (k_1 + k)} + \frac{k s_1 s_2^2}{k_1 + k} \right) s s + \left(-k_0 k s_1 s_2 + \frac{k_0^3 k s_1}{T^2 s_2} + \right. \right. \\
& \left. \left. - \frac{T k s_1 s_2^3}{k_1 + k} + \frac{k_0^2 k s_1 s_2}{T (k_1 + k)} \right) s c + \left(k_0 k s_2^2 - \frac{k_0^3 k}{T^2} + \frac{T k s_1^2 s_2^2}{k_1 + k} + \right. \right. \\
& \left. \left. - \frac{k_0^2 k s_1^2}{T (k_1 + k)} \right) c s + \left(\frac{k_0^3 k}{T^3 s_2} - \frac{k_0 k s_2}{T} \right) c c] \operatorname{sh} s_2 \bar{\theta} \right\}
\end{aligned}$$

Wyraży macierzy wagowej

$$\delta(\theta, \sigma) = \begin{bmatrix} \delta_{11}(\theta, \sigma) & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$$

wynoszą

$$\begin{aligned}
\delta_{11}(\theta, \sigma) = \frac{2}{W} \left\{ \left[\left(k_0 k^2 s_1 s_2 - \frac{k_0^3 k^2 s_2}{T^2 s_1} - \frac{k_0^2 k^2 s_1 s_2}{T (k_1 + k)} + \frac{T k^2 s_1^3 s_2}{k_1 + k} \right) s s + \right. \right. \\
\left. \left. + \left(-\frac{k_0^3 k^2}{T^3 s_1} + \frac{k_0 k^2 s_1}{T} \right) s c + \left(-\frac{k_0^2 k^2 s_2}{T^2 (k_1 + k)} + \frac{k^2 s_1^2 s_2}{k_1 + k} \right) c s + \right. \right.
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& + (k_0 k^2 s_1^2 - \frac{k_0^3 k^2}{T^2} + \frac{T k^2 s_1^2 s_2^2}{k_1+k} + - \frac{k_0^2 k^2 s_2^2}{T(k_1+k)}) cc] chs_a(\theta-\sigma) + \\
& + [(-\frac{k_0^2 k^2 s_2^2}{T^2(k_1+k)} + \frac{k^2 s_1^2 s_2^2}{k_1+k}) ss + (k_0 k^2 s_1^2 - \frac{k_0^3 k^2}{T^2} + \\
& + \frac{T k^2 s_1^2 s_2^2}{k_1+k} - \frac{k_0^2 k^2 s_2^2}{T(k_1+k)}) sc + (k_0 k^2 s_1 s_2 - \frac{k_0^3 k^2 s_2}{T^2 s_1} + \\
& - \frac{k_0^2 k^2 s_1 s_2}{T(k_1+k)} + \frac{T k^2 s_1^3 s_2}{k_1+k}) cs + (-\frac{k_0^3 k^2}{T^3 s_1} + \frac{k_0 k^2 s_1}{T}) cc] shs_1(\theta-\sigma) + \\
& + [(-k_0 k^2 s_1 s_2 + \frac{k_0^3 k^2 s_1}{T^2 s_2} + \frac{k_0^2 k^2 s_1 s_2}{T(k_1+k)} + \frac{T k^2 s_1 s_2^3}{k_1+k}) ss + \\
& + (\frac{k_0^2 k^2 s_1}{T^2(k_1+k)} - \frac{k^2 s_1 s_2^2}{k_1+k}) sc + (\frac{k_0^3 k^2}{T^3 s_2} - \frac{k_0 k^2 s_2}{T}) cs + \\
& + (\frac{k_0^3 k^2}{T^2} + k_0 k^2 s_2^2 - \frac{T k^2 s_1^2 s_2^2}{k_1+k} + \frac{k_0^2 k^2 s_1^2}{T(k_1+k)}) cc] chs_2(\theta-\sigma) + \\
& + [(\frac{k_0^2 k^2 s_1}{T^2(k_1+k)} - \frac{k^2 s_1 s_2^2}{k_1+k}) ss + (-k_0 k^2 s_1 s_2 + \frac{k_0^3 k^2 s_1}{T^2 s_2} + \\
& + \frac{k_0^2 k^2 s_1 s_2}{T(k_1+k)} - \frac{T k^2 s_1 s_2^3}{k_1+k}) sc + (-k_0 k^2 s_2^2 + \frac{k_0^3 k^2}{T^2} + \\
& + -\frac{T k^2 s_1^2 s_2^2}{k_1+k} + \frac{k_0^2 k^2 s_1^2}{T(k_1+k)}) cs + (\frac{k_0^3 k^2}{T^3 s_2} - \frac{k_0 k^2 s_2}{T}) cc] shs_2(\theta-\sigma)
\end{aligned}$$

Macierz

$$\chi(\theta) = \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$$

Wartość średnia wskaźnika jakości dla optymalnych wartości wyrazów macierzy wagowych jest równa

$$\begin{aligned}
 J = E \left\{ \frac{z_0 + \frac{z_0(\omega)}{k_0}}{k_1+k} \right. & \frac{1}{W} \left[ss \left[\frac{T^2 s_1 s_2 (s_1^2 - s_2^2)}{k_0 (k_1 + k)} \left(\frac{k_0}{T} + k_1 - k + \right. \right. \right. \\
 + \frac{1}{T^2 (k_1 - k)} \right) & + \frac{4k}{k_1 + k} \left(\frac{T^2 s_1^3 s_2}{k_0} - \frac{T^2 s_1 s_2^3}{k_0} + \frac{k_0 s_2^3}{s_1} - \frac{k_0 s_1^3}{s_2} + \right. \\
 + \frac{k_0^2 s_2 (k_1 - k)}{T s_1} & - \left. \frac{k_0^2 s_1 (k_1 - k)}{T s_2} \right) + 4k_0 k^2 \left(-\frac{s_2}{s_1} + \frac{k_0 s_2}{T^2 s_1^3} + \right. \\
 + \frac{k_0 s_2}{T (k_1 + k) s_1} & + \frac{s_1}{s_2} - \frac{k_0^2 s_1}{T^2 s_2^3} - \frac{k_0 s_1}{T (k_1 + k) s_2} - \frac{k_0 s_2^r}{2T^2 (k_1 + k) s_1} + \\
 + \left. \frac{k_0 s_1^r}{2T^2 (k_1 + k) s_2} \right) & \left. \right] + sc \left[k_1 s_1 + k s_1 - \frac{k_0 (k_1 - k)^2}{T s_1} - \frac{2k_0^2 k_1}{T^2 s_1} + \right. \\
 - \frac{k_0 s_2^2}{T s_1} & + \frac{s_1}{T^2 (k_1 + k)} - \frac{s_1 s_2^2}{k_1 + k} + \frac{4k_0 k s_2^2}{T (k_1 + k) s_1} - \frac{4T k s_1 s_2^2}{k_0 (k_1 + k)} + \frac{4k_0^3 k^2}{T^3 s_1^3} + \\
 - \frac{4k_0 k^2}{T s_1} & - \frac{2k_0^3 k^2 r}{T^2 s_1} - \frac{2k_0^2 k^2 s_2^2 r}{T (k_1 + k) s_1} + \frac{2k_0^3 k^2 s_1 r}{T^2 s_2^2} + \left. \frac{2k_0^2 k^2 s_1 r}{T (k_1 + k)} \right] +
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& + cs \left[-k_1 s_2 - ks_2 + \frac{k_0(k_1-k)^2}{Ts_2} + \frac{2k_0^2 k_1}{T^2 s_2} + \frac{k_0 s_1^2}{Ts_2} - \frac{s_2}{T^2(k_1+k)} + \right. \\
& + \frac{s_1^2 s_2}{k_1+k} - \frac{4k_0 k s_1^2}{Ts_2(k_1+k)} + \frac{4Tks_1^2 s_2}{k_0(k_1+k)} - \frac{4k_0^3 k^2}{T^3 s_2^3} + \frac{4k_0 k^2}{Ts_2} - \frac{2k_0^3 k^2 s_2 r}{T^2 s_1^2} + \\
& - \frac{2k_0^2 k^2 s_2 r}{T(k_1+k)} + \frac{2k_0^3 k^2 r}{T^2 s_2} + \left. \frac{2k_0^2 k^2 s_1^2 r}{T(k_1+k)s_2} \right] + cc \left[T(s_1^2 - s_2^2) \left(\frac{k_0}{T} + k_1 + \right. \right. \\
& + k + \frac{1}{T^2(k_1+k)} \left. \left. + \frac{2k_0^3 k^2 r}{T^3} \left(\frac{1}{s_2} - \frac{1}{s_1} \right) \right] \right] - \frac{z_0(\omega)}{k_1+k} \\
& \cdot \frac{2Tz_0(\omega)}{k_0 W} \left\{ ss \left[\frac{k_0^2(s_1^2 - s_2^2)}{T^2 s_1 s_2} + \frac{2k_0^2 k s_2}{T^2(k_1+k)s_1} - \frac{2k_0^2 k s_1}{T^2(k_1+k)s_2} \right] + \right. \\
& + sc \left[-\frac{k_0^2}{T^3 s_1} + \frac{k_0 s_1}{T^2(k_1+k)} + \frac{2k_0^3 k}{T^2 s_1} + \frac{2k_0^2 k s_2^2}{T(k_1+k)s_1} \right] + \\
& + cs \left[\frac{k_0^2}{T^3 s_2} - \frac{k_0 s_2}{T^2(k_1+k)} - \frac{2k_0^3 k}{T^2 s_2} - \frac{2k_0^2 k s_1^2}{T(k_1+k)s_2} \right] + \frac{k_0(s_1^2 - s_2^2)}{T(k_1+k)} cc \left. \right\} + \\
& + \frac{T^2 z_0^2(\omega)}{k_0 W} \left\{ \left(\frac{k_0^3}{T^2 s_1 s_2} + \frac{T s_1 s_2}{k_1+k} \right) (s_1^2 - s_2^2) ss + \left(-\frac{k_0^3}{T^3 s_1} + \right. \right. \\
& + Tk_0 s_1^3 + \frac{k_0^2 k_1 (s_1^2 - s_2^2)}{s_1} + \frac{k_0^2 s_1}{T^2(k_1+k)} + \frac{k_0^2 k (s_1^2 + s_2^2)}{s_1} + \\
& - \left. \frac{Tk_0 s_1 s_2^2 (k_1 - k)}{k_1+k} \right) sc + \left(\frac{k_0^3}{T^3 s_2} - Tk_0 s_2^3 + \frac{k_0^2 k_1 (s_1^2 - s_2^2)}{s_2} + \right.
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
& - \frac{k_0^2 k (s_1^2 + s_2^2)}{s_2} - \frac{k_0^2 s_2}{T^2 (k_1 + k)} + \frac{T k_0 s_1^2 s_2 (k_1 - k)}{k_1 + k} \} cs + \\
& + \left(k_0 + \frac{k_0^2}{T(k_1 + k)} \right) (s_1^2 - s_2^2) cc \} \}
\end{aligned}$$

LITERATURA

- [1] C i e p i e l a A., K o z i o ł R., S a w i c k i J.: Problemy sterowania napędem prądu stałego przy kwadratowym wskaźniku jakości. ZN AGH, Elektryfikacja i Mech. Górń. i Hutn. z. 64, Kraków 1974.
- [2] C i e p i e l a A., K o z i o ł R.: Problem stabilizacji stanu w napędach prądu stałego. ZN AGH, Elektryfikacja i Mech. Górń. i Hutn. z. 73, Kraków 1976.
- [3] D ę b o w s k i A.: O możliwości syntezy układu napędowego prądu stałego suboptymalnego ze względu na straty energii. Prace VIII KKA, Szczecin, wrzesień 1980, s. 176-180.
- [4] D u d a J.: Problem optymalizacji parametrycznej dla układu regulacji stałowartościowej prędkości kątowej silnika obcowzbudnego prądu stałego. ZN AGH, Automatyka z. 44, Kraków 1989, s. 157-173.
- [5] J a r a c z K.: Selection of the optimal working point of the speed regulator of a drive system operating under random disturbance conditions. 10. Int. Fachtagung "Industrielle Automatisierung - Automatisierte Antriebe", 14. Febr.-16. Febr. 1989, Karl-Marx-Stadt s. 124-127.
- [6] K o z i o ł R., C i e p i e l a A., S a w i c k i J.: Modele matematyczne silnika obcowzbudnego. ZN AGH, Elektryfikacja i Mech. Górń. i Hutn. z. 64, Kraków 1974.

- [7] P e ł c z e w s k i W.: Optimal and suboptimal minimum - time control of electric drive system subjected to variations of load. Paper 72 Section 6, World Electrotechnical Congress, June 1977, Moscow.
- [8] S z k l a r s k i L., J a r a c z K.: Wybrane zagadnienia dynamiki układów napędowych. PWN, Warszawa 1986.
- [9] S z k l a r s k i L., J a r a c z K., V í t e ě k A.: Optymalizacja układów napędowych. PWN, Warszawa 1989.